32845 - Umre için Mekke halkının mikat yeri konusundaki anlaşılmazlık

Soru

İçinde umre için Ten'im'e çıkması konusu geçen Âişe'nin -Allah ondan râzı olsun- hadisi ile İbn-i Abbas'ın -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiği ve içinde: "Hatta Mekke halkından hac veya umre yapmak isteyen, Mekke'den ihrama girer" konusu geçen hadis hakkında âlimler ne söylemektedirler?
Bu iki hadisin arasını nasıl bulmalıyız?
Kur'an ve sünnete uygun (mutabık) olan doğru görüşü bize açıklar mısınız?
Mekke halkı umre için nereden ihrama girmelidirler?
Ten'im'den mi, yoksa Mekke-i Mükerreme'den mi ihrama girmelidirler?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Hamd, yalnızca Allah'adır.

İlk önce iki hadisin lafızlarını zikretmemiz, ardından da iki hadisin arasını nasıl bulmamız gerektiğini açıklamamız güzel olacaktır.

Abdullah b. Abbas'ın -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste o şöyle demiştir:

وَقَّتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَلأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ وَلأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنَ الْمَنَازِلِ وَلأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ هُنَّ لَهُنَّ وَلِمَنْ أَتَى عَلَيْهِنَّ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِنَّ مِمَّنْ أَرَادَ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ، فَمَنْ كَانَ دُونَ ذَلِكَ فَمِنْ حَيْثُ أَنْشَأَ حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ يُهِلُّونَ مِنْ مَكَّةَ. [رواه البخاري ومسلم]

"Hiç şüphe yok ki Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine halkı için Zul-Huleyfe'yi, Şam halkı için el-Cuhfe'yi, Necd halkı için Karnu'l-Menâzil'i, Yemen halkı için ise Yelemlem'i mikat yeri tayin etti ve (şöyle buyurdu):

-Mikatlar, hac ve umre yapmak isteyen (adı geçen) beldelerin halkları ile o beldelerin halklarından olmayıp o mikatlar üzerinden gelenler içindir. Bu mikatların sınırları içerisinde ikâmet eden ise, âilesinin bulunduğu yerden ihrama girer.Hatta Mekke halkı, Mekke'den telbiye getirerek ihrama girerler." (Buhârî; hadis no: 1524. Müslim; hadis no: 1181).

Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

وَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُحَصَّبَ، فَدَعَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ: اخْرُجْ بِأُخْتِكَ مِنَ الْحَرَمِ فَلْتُهِلَّ بِعُمْرَةٍ، ثُمَّ لِتَطُفْ بِالْبَيْتِ، فَإِنِّي أَنْتَظِرُكُمَا هَا هُنَا، قَالَتْ: فَخَرَجْنَا، فَأَهْلَلْتُ، ثُمَّ طُفْتُ بِالْبَيْتِ، وَبِالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَجِئْنَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي مَنْزِلِهِ مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ، فَقَالَ: هَلْ فَرَغْتِ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، فَآذَنَ فِي أَصْحَابِهِ بِالرَّحِيلِ، فَخَرَجَ فَمَرَّ بِالْبَيْتِ فَطَافَ بِهِ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَدِينَةِ. [رواه البخاري ومسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, el-Muhassab denilen yerde konakladı. Abdurrahman b. Ebî Bekr'i çağırdı ve şöyle buyurdu:

- Kız kardeşin (Âişe) ile birlikte Harem dışına çık ve kız kardeşin umre için telbiye getirip ihrama girsin. Sonra da Beytullah'ı tavaf etsin. Zirâ ben, ikinizi işte şurada bekleyeceğim.

Âişe -Allah ondan râzı olsun- dedi ki:

- Bunun üzerine harem dışına çıktık ve telbiye getirip ihrama girdim. Sonra Beytullah'ı tavaf ettim.Safâ ile Merve arasında sa'y yaptım.Ardından Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- gece yarısı evinde iken onun yanına geldik.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bize:

- Umreni bitirdin mi? diye buyurdu.

Ben:

- Evet, dedim.

Bunun üzerine yola çıkmaları için ashâbına izin verdi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- evinden çıktıktan sonra Beytullah'a uğrayıp sabah namazından önce Beytullah'ı tavaf etti. Daha sonra da Medine'ye gitmek üzere yola çıktı." (Buhârî ve Müslim)

Buna göre şöyle diyebiliriz:

İbn-i Abbas'ın -Allah ondan ve babasından râzı olsun- hadisi; Mekke halkı, sadece hac (İfrad haccı), sadece umre ve hem haccı, hem de umreyi birlikte (Kıran haccı) yapmak için Mekke'den ihrama girmeleri konusunda geneldir.

Âişe'nin -Allah ondan râzı olsun- hadisinde, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in emir ve tavsiyesiyle Ten'im'den ihrama girmesi için kardeşi Abdurrahman ile harem sınırlarına çıkması, özel bir hükümdür.

Âlimlerce bilinen ve herkesçe kabul edilen kâide şudur:

Genel ve özel iki hüküm birbiriyle çakıştığı zaman, genel olan hüküm, özel olan hükme yorumlanır ve özel olan hükme göre hükmedilir. Burada olan durum da Ten'im veya 'Hill'den ihrama girmektir.

Buna göre Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in:

"Hatta Mekke halkı, Mekke'den telbiye getirerek ihrama girerler." Sözü, yani Mekke halkı sadece hac (İfrad haccı) yapmak veya hem haccı, hem de umreyi birlikte (Kırân haccı) yapmak için ihrama girerler. İhrama girmek için 'Hill' bölgesine veya hadiste geçen mikat yerlerinden birisine çıkmalarına gerek yoktur.

Sadece umre yapmaya gelince, Mekke'de veya harem sınırları içinde bulunan ve umre yapmak isteyen kimsenin, ihrama girmek için, Ten'im veya 'Hill' bölgesine herhangi bir yere çıkması gerekir.

Âlimlerin çoğunluğu bu görüştedirler. Hatta el-Muhib et-Taberî şöyle demiştir:

"(Âlimlerden) Mekke'yi, umre için mikat yeri addeden/sayan hiç kimse bilmiyorum."

Buna göre İbn-i Abbas'ın -Allah ondan ve babasından râzı olsun- hadiste Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in:

"Hatta Mekke halkı, Mekke'den telbiye getirerek ihrama girerler."

Sözü, Kıran ve İfrad haccına yorumlanır/hamledilir.Yoksa sadece umre yapmak isteyene yorumlanmaz.

Bunu pekiştiren şey; Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- iki şey arasında tercih yapmak durumunda kaldığı zaman,-günah olmadığı sürece- bu iki şeyden en kolay olanını tercih ederdi.Şayet umre için harem sınırları içinden ihrama girmek câiz olsaydı, Âişe için Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bunu tercih ederdi. Çünkü bu, hem kendisi için, hem Âişe için, hem de kardeşi için daha kolay ve daha meşakkatsiz, ihrama girmesi için de Âişe'ye 'Hill' veya Ten'im'e çıkmasını emretmezdi. Bu, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, herkes için daha kolay olan harem bölgesinden ihrama girmekten vazgeçerek birinci emirde olmayan zor ve külfete rağmen, harem bölgesinden değil de 'Hill' bölgesinden ihrama girmeyi emretmeyi hedeflediğine, sadece umre yapmak isteyen ve harem bölgesinde bulunan kimsenin dînen emredileni kasdettiğine bir delildir.

Başarı, Allah Teâlâ'dandır."